

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2012

Dana Takáčsová

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

**DETSKÝ DOMOV RODINNÉHO TYPU
VERSUS PROFESIONÁLNA RODINA**

Bakalárska práca

Študijný program: XSPNRb, Sociálna práca

Školiace pracovisko: KSPSV- Katedra sociálnej práce a sociálnych vied

Školiteľ: Mgr. Zuzana Mališková, PhD.

Nitra 2012

Dana Takáčsová

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Dana Takáčsová
Študijný program: sociálna práca (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st.,
externá forma)
Študijný odbor: 3.1.14 sociálna práca
Typ záverečnej práce: Bakalárska práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov: Detský domov rodinného typu verus profesionálna rodina

Anotácia: Bakalárska práca sa zaoberá detským domovom rodinného typu a profesionálnou rodinou ako súčasťou detského domova. Autor/ka rozoberá výhody a nevýhody týchto dvoch foriem starostlivosti o dieťa a zameriava na vhodnosť týchto prostredí pre dieťa z rôznych uhlov pohľadov.

Školiteľ: Mgr. Zuzana Mališková, PhD.
Katedra: KSPSV - Katedra sociálnej práce a sociálnych vied
Vedúci katedry: doc. PhDr. Milan Tomka, PhD.

Dátum zadania: 30.09.2010

Dátum schválenia: 04.10.2010

doc. PhDr. Milan Tomka, PhD.
vedúci/a katedry

POĎAKOVANIE

Touto cestou chcem vyjadriť poďakovanie všetkým tým, ktorí mi boli pri písaní záverečnej práce nápomocní.

Predovšetkým ďakujem svojej konzultantke Mgr. Zuzane Mališkovej, PhD. za cenné rady a pripomienky.

ABSTRAKT

TAKÁCSOVÁ, Dana: *Detský domov rodinného typu versus profesionálna rodina*. [Bakalárska práca] – Univerzita Konštantína filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva; Katedra sociálnej práce a sociálnych vied. – Školiteľ: Mgr. Zuzana Mališková, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.) – Nitra : FSVa Z, 2012. 47 s.

Autorka sa vo svojej práci zaoberá detským domovom rodinného typu a profesionálnou rodinou ako súčasťou detského domova. Rozoberá výhody a nevýhody týchto dvoch foriem starostlivosti o dieťa a zameriava sa na vhodnosť týchto prostredí pre dieťa z rôznych uhlov pohľadov. Práca má teoreticko - empirický charakter. Skladá sa zo šiestich kapitol. V prvej kapitole sa venuje základnej charakteristike detského domova, jeho transformácii. V druhej kapitole sa venuje popisu profesionálnej rodiny. V tretej kapitole sa zaoberá silnými a slabými stránkami týchto dvoch náhradných foriem starostlivosti o deti z pohľadu rôznych autorov. V štvrtej kapitole sa venuje prieskumu, ktorý začína stanovením cieľov a prieskumných otázok. V piatej kapitole sa nachádzajú výsledky prieskumu, ktoré pozostávajú zo spracovaných záznamov odpovedí pracovníkov. V diskusii sa venuje už samotnému porovnávaniu názorov odborníkov skúmajúcich predmetnú problematiku s názormi pracovníkov, v čom práve oni vidia slabé a silné stránky či už detského domova alebo profesionálnej rodiny. Cieľom práce je zistiť silné a slabé stránky detského domova a profesionálnej rodiny a vhodnosť týchto prostredí pre dieťa. Autorka poskytuje i vlastný pohľad na danú problematiku i návrhy, ktoré by bolo potrebné zaviesť do praxe. Dosiahla závery a odporúčenia, ktoré by mohli v budúcnosti zlepšiť tieto dve formy starostlivosti o dieťa, nakoľko v nich stále nachádzame nedostatky, ktoré je potrebné riešiť a naďalej zdokonaľovať v prospech detí.

Kľúčové slová: Detský domov. Profesionálna rodina. Dieťa.

ABSTRACT

TAKÁCSOVÁ, Dana: *Children's Home family versus professional family*. [Bachelor thesis]. Constantine the Philosopher University in Nitra. Faculty of Social Sciences and Health. Department of Social Work and Social Sciences. Supervisor: Mgr. Zuzana Mališková, PhD. Degree of Qualification: Bachelor (BCs). - Nitra: FSSaH, 2012. 47 p

The author in her thesis deals with family-type children's home and professional families as part of the orphanage. It analyzes the advantages and disadvantages of these two forms of child care and focuses on the suitability of these environments for children from different views. The thesis is an theoretical - empirical character. It consists of six chapters. The first chapter deals with the basic characteristics of the children's home, its transformation. The second chapter is devoted to the description of professional families. The third chapter deals with the strengths and weaknesses of these two forms of substitute care for children of the different authors. The fourth chapter is devoted to the very research which starts with setting objectives and survey questions. The fifth chapter provides the results of the survey, consisting of processed personnel records answers. The discussion is devoted to the very comparison of opinions of experts, examining the issue in question with those of workers in what it is they see the strengths and weaknesses of both, the children's home or professional families. The thesis is to identify the strengths and weaknesses of the foster home and family and professional suitability of environment for the child. The author also provides her own insights and suggestions that could be put into practice. She came to the conclusions and recommendations, that could improve in the future these two forms of child care, because there still are gaps that need to be addressed and continue to improve in favor of the children. She concluded and suggests in which direction should evolve in the future, to address these two forms of child care, where are still gaps to be addressed and continue to improve.

Key words: Children's Home. Professional Family. Child.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 DETSKÝ DOMOV RODINNÉHO TYPU	11
1.1 Charakteristika detského domova	11
1.2 Transformácia detského domova	13
1.3 Detské domovy na Slovensku.....	14
2 PROFESIONÁLNA RODINA.....	16
2.1 Transformácia profesionálnej rodiny	17
2.2 Profesionálne rodiny na Slovensku.....	19
3 SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY DETSKÝCH DOMOVOV A PROFESIONÁLNYCH RODÍN Z POHLADU RÔZNYCH AUTOROV	21
3.1 Silné a slabé stránky detského domova	21
3.2 Silné a slabé stránky profesionálneho rodičovstva	22
4 PRIESKUM SILNÝCH A SLABÝCH STRÁNOK DETSKÝCH DOMOVOV V POROVNANÍ S PROFESIONÁLNYMI RODINAMI	26
4.1 Ciele a otázky prieskumu.....	26
4.2.1 Výberový súbor.....	26
4.2.2 Metóda prieskumu	27
4.2.3 Plán prieskumu	27
5 VÝSLEDKY PRIESKUMU	28
6 DISKUSIA	37
6.1 Odporúčania pre prax.....	41
ZÁVER	42
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	44

ZOZNAM TABULIEK

Tab. 1 Počet detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch

Tab. 2 Počet profesionálnych rodín a detí v nich umiestnených

Tab. 3 Silné a slabé stránky detských domovov a profesionálnych rodín

Tab. 4 Silné stránky detských domovov podľa vyjadrenia respondentov

Tab. 5 Slabé stránky detských domovov podľa vyjadrenia respondentov

Tab. 6 Silné stránky profesionálnej rodiny podľa vyjadrenia respondentov

Tab. 7 Slabé stránky profesionálnej rodiny podľa vyjadrenia respondentov

ÚVOD

Motto: *Prvým šťastím dieťaťa je, že je milované.*

Giovanni Melchior Bosco

Predpokladom naplnenia tohto motto je, aby sa dieťa narodilo do rodiny, v ktorej partnerský vzťah je založený na vzájomnej láske, úcte a rešpekte. Na šťastie väčšina detí sa rodí do takýchto rodín, v ktorých je zabezpečený ich zdravý psychický, sociálny aj biologický vývin. Tie, ktoré to šťastie nemajú a narodia sa do dysfunkčných rodín, kde láska, cit a bezpečné zázemie absentujú, v ktorých jeden alebo obaja rodičia sú alkoholicy, drogovovo závislí, prišli o zamestnanie, prípadne sú dlhodobo chorí a nie sú schopní, alebo sa nechcú o dieťa postarať, tak v takýchto prípadoch musí zodpovednosť za starostlivosť o zdravý vývin detí prevziať spoločnosť (štát). Pre tento účel slúžia zákonné opatrenia, ktoré sú obsiahnuté v zákone o rodine. Spoločnosť (štát) preberá túto zodpovednosť na seba v zmysle tohto zákona tým, že súdnym rozhodnutím nariadi náhradnú starostlivosť.

Úroveň spoločnosti sa často odzrkadlí na kvalite služieb poskytovaných osobám v núdzi (v našom prípade detí). Deti sú naša budúcnosť. Preto prostriedky, ktoré spoločnosť vynaloží na deti, nie sú zbytočné. Sú to dobre investované peniaze, prostriedky, ktoré sa v budúcnosti vrátia.

V súčasnej dobe sa kladie dôraz na čo najlepšie poskytovanie náhradnej starostlivosti a to nielen z hľadiska materiálneho, ale aj emocionálneho, sociálneho. Spoločnosť sa snaží, aby ústavná starostlivosť o deti mala čo najbližšie k modelu rodiny.

V našej bakalárskej práci sa zaoberáme profesionálnou rodinou a detským domovom. Porovnáваме silné a slabé stránky profesionálnych rodín a detského domova, ako to vidia odborníci i autori. Odborníci, ktorí majú k tomu najbližšie, ktorí pracujú s danou tematikou. Vybrali sme pracovníkov (špeciálneho pedagóga, sociálne pracovníčky, vychovávateľa, riaditeľku detského domova, profesionálnych rodičov) detského domova, s ktorým robíme rozhovory a na základe ich informácií získavame podklady pre náš prieskum. Danú tému sme vybrali zámerne, pretože už tretí rok vykonávame dobrovoľnícku prácu v detskom domove v Seredi. Tento detský domov je nám blízky, keďže tu osobne poznáme deti aj pracovníkov, čo nám poskytuje objektívnejšie získanie údajov potrebných pre našu bakalársku prácu. Práca v tomto detskom domove nás nesmierne zaujíma a po skončení bakalárskeho štúdia chceme pracovať v tomto detskom

domove i naďalej. Naša práca sa skladá zo šiestich kapitol. V prvej kapitole sa venujeme základnej charakteristike detského domova, jeho transformácii a počtu detských domovov na Slovensku. V druhej kapitole sa venujeme popisu profesionálnej rodiny, začíname stručnou charakteristikou, pokračujeme transformáciu a výskytom profesionálnych rodín na Slovensku. V tretej kapitole sa zaoberáme silnými a slabými stránkami týchto dvoch náhradných foriem starostlivosti o deti z pohľadu rôznych autorov, čo nám umožňuje stručný náhľad do danej tematiky. Vo štvrtej kapitole sa venujeme už samotnému prieskumu, kde začíname stanovením cieľov a prieskumných otázok, ktoré budeme následne klásť daným pracovníkom detského domova. Cieľom našej práce je zistiť silné a slabé stránky detského domova a profesionálnej rodiny a porovnať, ako ich vidia pracovníci a rôzni autori. Zvolili sme si formu pološtruktúrovaného rozhovoru, ktorý považujeme za osobný a v tomto prípade najvhodnejší prostriedok na získanie potrebných údajov. V piatej kapitole sa uvádza samotná interpretácia výsledkov prieskumu, ktorá pozostáva zo spracovaných záznamov odpovedí pracovníkov z položených otázok. Pre lepšiu prehľadnosť sme zvolili údaje spracované do tabuliek. V diskusii sa venujeme už samotnému porovnávaní názorov odborníkov skúmajúcich predmetnú problematiku s názormi pracovníkov, v čom práve oni vidia slabé a silné stránky či už detského domova alebo profesionálnej rodiny. Poskytujeme i vlastný pohľad na danú problematiku i návrhy, ktoré je podľa nás potrebné zaviesť do praxe. Akým smerom sa treba uberať v budúcnosti pri riešení tohto závažného problému, v ktorom nachádzame nedostatky, ktoré je potrebné riešiť a starostlivosť o deti naďalej zdokonaľovať.

1 DETSKÝ DOMOV RODINNÉHO TYPU

Nikto z nás nepochybuje o tom, že najlepšie pre dieťa je vyrastať v rodinnom prostredí.

Deti, ktoré nemôžu vyrastať vo svojom vlastnom biologickom prostredí, nájdeme v každej spoločnosti. Aj v tých najvyspelejších a ekonomicky silných krajinách sú deti, ktoré nemajú to šťastie a sú umiestňované v detských domovoch alebo iných zariadeniach. V ideálnom svete by sme tento problém nemuseli riešiť, pretože deti by vyrastali v milujúcich rodinách. Ale žiaľ, toto nie je ideálny svet, a my potrebujeme detské domovy práve tak veľmi, ako profesionálne rodiny a iné formy náhradnej starostlivosti.

1.1 Charakteristika detského domova

Detský domov je podľa zákona 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele prostredie utvorené a usporiadané na účely vykonávania rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia. Detský domov dočasne nahrádza dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie.

Do detského domova možno prijať dieťa na základe:

- právoplatného rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti,
- predbežného opatrenia súdu,
- právoplatného rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia.

Uvedieme aspoň niekoľko príkladov. Sú to najmä:

- deti, ktorých rodičia sú chorí, mentálne alebo telesne postihnutí a pre svoj stav nie sú schopní sa o deti postarať,
- deti rodičov žijúcich asociálnym spôsobom života - požívajú alkohol, drogy, páchajú trestnú činnosť a pod. a tým zapríčinili, že nemôžu vychovávať vlastné deti,
- deti, ktorých rodičia sa vzhľadom na svoje sociálne podmienky nemôžu postarať o svojich potomkov (bezdomovci, nezamestnaní),
- deti, ktoré sa narodili postihnuté a ich rodičia nezvládli bremeno starostlivosti o postihnuté dieťa a volili pre dieťa radšej ústavnú starostlivosť,
- deti rodičov, ktorí zlyhávajú v starostlivosti o deti z dôvodu, že nezažili láskyplný vzťah a nie sú ho schopní ani vytvoriť (rodičia často vyrastali v inštitúcii alebo v problémovom rodinnom prostredí),

- deti maloletých matiek, ktoré neboli dostatočne zrelé pre výchovu dieťaťa a nemali rodinné zázemie, ktoré by ich podporilo,
- deti rodičov, ktorí sa správajú voči nim patologicky - psychicky alebo fyzicky ich týrajú, zneužívajú alebo zanedbávajú,
- deti rodičov, ktorí nezvládli zmenené ekonomicko - spoločenské podmienky a postupne prepadli do siete sociálnej pomoci a neboli schopní postarať sa o seba a svoju rodinu,
- deti, ktorých rodičia zomreli a v rodine nebol nikto, kto by sa o ne mohol postarať (Profesionálny rodič alebo guľatá kocka, 2000)

V naliehavých prípadoch, najmä ak sa dieťa ocitlo bez akejkoľvek starostlivosti, alebo ak je život alebo zdravie dieťaťa ohrozené, možno prijať dieťa do detského domova bez dokladov. Tieto doklady je orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately povinný poskytnúť dodatočne.

Ak ústavná starostlivosť skončí dosiahnutím plnoletosti alebo predĺžením ústavnej starostlivosti do 19 rokov, môže mladý dospelý požiadať detský domov o poskytovanie starostlivosti až do jeho osamostatnenia sa, najdlhšie do 25 rokov. Osamostatnenie na účely tohto zákona je zabezpečenie si bývania a schopnosť samostatne sa živiť. (Zákon 305/2005 Z.z.).

V detskom domove sa podľa zákona 305/2005 Z.z. vykonáva ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie:

- v profesionálnej rodine, ktorá môže vykonávať ústavnú starostlivosť, predbežné opatrenie alebo výchovné opatrenie v dome alebo v byte, ktoré sú vymedzenou časťou detského domova, alebo vo vlastnom dome, alebo vo vlastnom byte pre určený počet detí,
- v samostatných diagnostických skupinách, ktoré vykonávajú odbornú diagnostiku, v samostatných skupinách pre určený počet detí, so samostatným stravovaním, hospodárením a vyčleneným rozpočtom, zriadených v samostatnom dome, byte alebo vo vymedzenej časti detského domova.

Detské domovy prechádzali v posledných rokoch transformačnými zmenami, ktoré začali vytváraním samostatných skupín a pokračovali zmenou veľkých detských domovov na detské domovy s profesionálnymi rodinami, prípadne so samostatnými skupinami v samostatných domoch alebo bytoch. Cieľom týchto zmien bolo znižovať počet detí umiestnených v jednej budove a čo najviac priblížiť starostlivosť rodinnému modelu. (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny,

1.2 Transformácia detského domova

Po prvýkrát sa samostatné skupiny uzákonili v zákone 279/93 Z.z. o školských zariadeniach. Poslaním samostatnej výchovnej skupiny je podľa tohto zákona výchova detí v prirodzených sociálnych podmienkach a tiež utvorenie podmienok na postupné osamostatňovanie sa dospelujúcich detí a ich integráciu do spoločnosti. Samostatná výchovná skupina je umiestnená mimo priestorov zariadenia, ktoré ju zriadilo.

Toto znenie zákona bolo upravené a spresnené už spomínaným zákonom 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, ktorý vytvoril predpoklady k zabezpečeniu starostlivosti o deti v podmienkach čo najbližších k podmienkam v rodinách.

Samotná transformácia v detských domovoch vychádzala podľa Mikloška (2008, s. 60) z týchto štyroch pilierov:

- transformácia výchovných podmienok,
- transformácia personálnej štruktúry,
- transformácia priestorových podmienok,
- transformácia hospodársko - ekonomických podmienok.

Základnou myšlienkou transformácie bolo, aby sa dieťa, ktoré nie vlastnou vinou prišlo o možnosť a právo vyrastať vo vlastnej rodine, mohlo do svojej rodiny po čase vrátiť.

Transformácia výchovných podmienok spočívala v zmene filozofie prístupu, metodiky výchovy a vnútornej organizácie detského domova, s prioritnou pozornosťou na dieťa.

V praxi to znamená:

- zameranie výchovného vplyvu na budovanie zdravej, sociálne zrelej osobnosti s osobitou životnou perspektívou,
- vypracovanie výchovného systému na základe individuálneho prístupu k dieťaťu, (individuálny plán rozvoja dieťaťa),
- vypracovanie spôsobu monitorovania a pravidelného vyhodnocovania efektivity pôsobenia profesionálnych rodičov a vychovávateľov,
- vytvorenie funkčných predpokladov pre kvalitnú tímovú prácu zamestnancov a ďalších členov tímu okolo dieťaťa (Mikloško, 2008).

Transformácia personálnej štruktúry zabezpečila, že nová personálna štruktúra je optimálna vo vzťahu k potrebám detí, kde prebehlo prebudovanie profesijnej štruktúry zamestnancov v prospech pedagogických profesií a kde sa kladie dôraz na odbornú

spôsobilosť a osobnostné predpoklady a význam jednotlivých zamestnaneckých skupín, vrátane profesionálnych rodičov.

Neoddeliteľnou súčasťou transformácie je aj zmena priestorových podmienok detských domovov.

Priestorová transformácia znamená vytvorenie priestoru pre úlohy, ktoré detskému domovu z jeho činnosti vyplývajú. Samostatné skupiny potrebujú pre svoju činnosť samostatné priestorové jednotky bytového charakteru. Pre prítomnosť a budúcnosť detí je dôležitý život vo vymedzenom priestore, aby sa naučili chrániť si tento priestor a zároveň rešpektovať životný priestor iných. Dôležité pre ich vývin je naučiť sa spolunažívať a budovať vzťahy spolupatričnosti s ľuďmi, s ktorými žijú v spoločnom priestore - domácnosti samostatnej skupiny.

Priestory samostatnej skupiny sú systémovo rozčlenené do troch zón (vstupná zóna, denná zóna a kľudová zóna), ktoré zodpovedajú vybavením a údržbou štandardnej kultúre bývania. Samostatná skupina má všetky náležitosti ako väčší byt (samostatný vchod, kuchyňa, obývačku - spoločenskú miestnosť, detské izby, sanitárne vybavenie).

V samostatnej skupine je umiestnených max. 8 až 10 detí. V jednej izbe sú umiestnené najviac tri deti (výnimočne štyri deti súrodeneckej skupiny). Každé dieťa má vytvorený priestor na súkromie (vlastný stolík, nočný stolík, lampa a iné) a svoje osobné veci má uložené vo vlastnej izbe na dohodnutom mieste.

Transformácia hospodársko-ekonomických podmienok spočíva vo vytvorení podmienok na nadobudnutie základných zručností a návykov v narábaní s finančnou hotovosťou, v obstarávaní nákupov a účasti na príprave stravy, výchove k hospodárnemu zaobchádzaniu s materiálnymi a finančnými prostriedkami. Ďalej spočíva v zavedení pravidiel pridelovania, hospodárenia a zúčtovania pridelených prostriedkov pre samostatné skupiny a ďalšie prevádzkové súčasti. Inou podmienkou je vypracovanie systému hodnotenia hospodárenia v jednotlivých samostatných skupinách.

Tieto zmeny mali zabezpečiť starostlivosť o deti v podmienkach čo najbližších rodinnému prostrediu (Mikloško, 2008)

1.3 Detské domovy na Slovensku

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny informuje, že na Slovensku bol k 31.12.2010 celkový počet 97 detských domovov. Z nich je 77 tzv. štátnych detských domovov zriadených určeným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately – určeným

úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, 20 detských domovov je tzv. neštátnych, sú zriadené neštátnymi subjektmi, ktoré majú na tento účel akreditáciu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2011)

Počet detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12.2010 je uvedený v tabuľke 1.

Tab. 1 Počet detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch

Forma,počet/rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet detí celkom	3859	4191	4709	4570	4579	4517	4423
z toho v PR	181	222	317	399	598	815	994
v sam. skup.	2430	2862	3123	3013	3042	2904	2589
v iných skup.	1248	1107	1269	1158	939	798	848

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, 2011

Z tabuľky číslo jedna vyplýva, že počet detí v detských domovoch klesá a v profesionálnych rodinách stúpa počet detí. Napriek tomu ešte veľa detí (2589) vyrastá v samostatných skupinách (detských domovoch). Je to ešte stále veľký nepomer k profesionálnym rodinám a iným formám starostlivosti o deti. (pestúnska starostlivosť).

2 PROFESIONÁLNA RODINA

Profesionálna rodina má pre deti obrovský význam v tom, že im umožňuje vyrastať v rodinnom prostredí a sledovať prirodzené vzory rodinných rolí a poskytuje deťom väčší priestor na individuálny rozvoj.

Profesionálna rodina podľa zákona 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, rovnako ako detský domov, vykonáva ústavnú starostlivosť, predbežné opatrenie alebo výchovné opatrenie. Poskytuje starostlivosť najmä pre deti, ktoré boli vyňaté zo starostlivosti rodičov na prechodný čas potrebný na úpravu pomerov rodiny dieťaťa a Juhásová (2010) uvádza, že je určená aj pre deti, ktorým nie je možné nájsť náhradnú rodinu v primeranom čase. Mikloško (2008) uvádza z praxe, že sú to najmä deti s výchovnými, zdravotnými a inými problémami, staršie deti, súrodenecké skupiny, deti, ktoré sú v kontakte s rodičmi, ale tí sa nevedia alebo nemôžu o nich sami postarať.

Profesionálna rodina je organizačnou súčasťou detského domova, v ktorej sa starostlivosť o dieťa poskytuje:

- v rodinnom dome alebo byte poskytnutým detským domovom,
- v rodinnom dome alebo byte, ktorého je profesionálny rodič vlastníkom, nájomcom alebo spoločným nájomcom. (Zákon 305/2005 Z.z.)

Profesionálnu rodinu môže tvoriť manželský pár alebo len jeden rodič. V prípade, ak starostlivosť poskytuje iba jeden zamestnanec detského domova, môže sa starať najviac o tri deti, ak starostlivosť zabezpečujú obidvaja manželia, môžu sa starať o šesť detí.

Profesionálne rodičovstvo nie je rodinnoprávny vzťah, ale pracovnoprávny vzťah so zariadením, preto profesionálny rodič musí byť v procese prípravy vedený k tomu, že pobyt dieťaťa je akousi prestupnou stanicou. Dieťa tu nie je natrvalo, ale len do doby, pokiaľ sa neupraví podmienky v biologickej rodine, prípadne sa dieťaťu nenájde náhradná rodina (Hudecová, Belková, 2008).

Cieľom profesionálnej starostlivosti nie je vytvoriť dlhodobý vzťah s dieťaťom, ale jeho návrat do biologickej rodiny alebo zverenie do právne záväznejšej formy náhradnej starostlivosti, akou sú pestúnska starostlivosť a osvojenie (Búšová, 2008).

Profesionálna rodina má obrovský význam v tom, že dieťa sa ocitne v prostredí fungujúcej rodiny a tam prežije dobu, kým pôvodná biologická rodina nevytvorí podmienky vhodné na návrat dieťaťa domov, alebo kým sa nenájde iná, vhodnejšia forma náhradnej starostlivosti. Profesionálna rodina umožňuje dieťaťu sledovať prirodzené vzory rodinných rolí a získa väčší priestor na individuálny rozvoj.

2.1 Transformácia profesionálnej rodiny

Právna úprava zaoberajúca sa profesionálnou náhradnou výchovou v rodine bola u nás prvý krát uzákonená v zákone č. 279/93 Z.z. o školských zariadeniach v roku 1993. Tvorcovia uvedenej právnej úpravy mali záujem priblížiť starostlivosť o deti v zariadeniach viac rodinnému modelu. Profesionálna rodina bola určená pre deti, pre ktoré sa nepodarilo nájsť pestúnsku rodinu, a ktoré si nebolo možné osvojiť. Napriek uzákoneniu profesionálnej výchovy v rodine v roku 1993, začali deti odchádzať do tejto formy starostlivosti až koncom roka 1995 a v priebehu roka 1996. V rokoch 1996 - 1997 vznikali pri viacerých detských domovoch nové profesionálne rodiny, ale maximálne 1 - 2 v jednotlivých zariadeniach (Profesionálny rodič alebo guľatá kocka, 2000)

Detské domovy vtedy patrili pod rezort školstva. Od 1.1.1997 prešli pod rezort Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny. Od 1.7. 1998 problematiku profesionálnej náhradnej rodiny upravoval zákon číslo 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci a vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č.198/1998 Z. z. (Bohovicová, 2000) až do prijatia zákona číslo 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele (Hudecová, Belková, 2008), ktorý vymedzuje rozsah prípravy a zároveň skupiny detí, pre ktoré je možné zabezpečiť výchovu v profesionálnej rodine. Niektoré ustanovenia tohto zákona sa vykonávajú vyhláškou číslo 643/2008 z 18. decembra 2008, ktorá upravuje počet detí a mladých dospelých v profesionálnej rodine, výšku úhrady výdavkov na dieťa a mladého dospelého v profesionálnej rodine, podrobnosti vedenia evidencie výdavkov profesionálnou rodinou a podrobnosti o základnom vybavení dieťaťa a o ďalšom vybavení dieťaťa. V súčasnej právnej úprave je pojem „profesionálna náhradná starostlivosť“ nahradený pojmom „profesionálna rodina“.

Hejdiš (2011) vo svojom príspevku na vedeckej konferencii Profesionálna rodina zoradil vývoj profesionálneho rodičovstva do štyroch etáp. Za prvú etapu považuje zákon 279/1993 Z. z.. o školských zariadeniach (v znení zákona 222/1996 Z.z., 230/2000 Z. z., 202/2001 Z. z., 416/2001 Z. z., 334/2002 Z. z., 596/2003 Z. z.), ktorý po prvýkrát uvádzal pojem „profesionálna náhradná výchova v rodine“. V roku 1998 vstúpil do platnosti zákon 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, čo bolo možné chápať ako ďalšiu, druhú etapu vývoja profesionálneho rodičovstva, nakoľko problematika bola presunutá z pôsobnosti Ministerstva školstva a zdravotníctva do pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny. Tretiu etapu vo vývoji profesionálneho rodičovstva predstavuje zákon 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Do súčasnej doby prešiel dvoma

novelizáciami v roku 2007 (zákon 330/2007 Z.z. a zákon 643/ 2007 Z.z.) a takisto dvoma novelizáciami v roku 2008 (zákon 215/2008 Z.z. a zákon 466/2008 Z. z.), preto bolo zákonom 27/2009 Z.z. k 1.1.2010 vyhlásené predsedom Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR) jeho úplné znenie.

Za štvrtú etapu vo vývoji profesionálneho rodičovstva možno považovať návrh Národného akčného plánu pre deti na roky 2009 až 2012, ktorý vláda schválila v januári 2009. V jeho časti 4. Deti a rodina, rodinné prostredie a náhradná starostlivosť, je uvedený strategický cieľ: „... kvalitatívne zlepšiť a zefektívniť opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa, ktorá je nevyhnutná pre jeho blaho a ktorá rešpektuje jeho najlepší záujem podľa dohovoru utváraním optimálnych podmienok pre výchovu a všestranný vývin dieťaťa v jeho prirodzenom rodinnom prostredí alebo náhradnom rodinnom prostredí, ak nemôže byť vychovávané vo vlastnej rodine, vrátane monitorovania situácie práv dieťaťa v rodinnom, náhradnom rodinnom prostredí, v zariadeniach a širšom sociálnom prostredí...“ Uvedenému vývoju legislatívnych podmienok profesionálneho rodičovstva na Slovensku zodpovedá aj počet profesionálnych rodín a detí umiestnených v profesionálnych rodinách v jednotlivých rokoch uvedených v tabuľke 3. V roku 2011 je počet uvedený do konca mesiaca august.

Tab. 2 Počet profesionálnych rodín a detí v nich umiestnených

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet PR	57	60	71	81	126	116	162	207	362	483	563	589
Počet detí v PR	116	119	145	157	181	222	317	349	598	815	986	1095

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2011

K širšiemu rozvoju profesionálneho rodičovstva prišlo až po roku 2005, keď sa začal uplatňovať zákon č. 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Názorne možno vidieť v tabuľke 2 ako počet profesionálnych rodín po tomto roku začal narastať.

Je však potrebné pripomenúť, že tento pozitívny trend nie je len vďaka tomuto zákonu, ale veľký podiel na rozvoji profesionálneho rodičovstva majú aj aktivity rôznych organizácií, médií a firiem. Medzi ne patria: OZ Návrat, Úsmev ako dar, Nebyť sám, Sme, Týždeň, projekt Embraco a ďalšie. Tiež tlak medzinárodných organizácií na vládu SR a príslušné ministerstvá.

Z dielne Ministerstva práce o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele vyšla „malá“ novela zákona, ktorá platí od 1. júla 2011. Výrazne uľahčila doterajší systém sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti, zjednodušila administratívu v detských domovoch, utvorili sa podmienky na to, aby deti do 6 rokov veku, ktoré musia žiť v detskom domove, vyrastali v profesionálnych rodinách, zaviedla sa povinnosť, aby dieťa aspoň rok pred dosiahnutím plnoletosti absolvovalo prípravu na osamostatňovanie sa, novela priniesla aj niekoľko významných zmien v oblasti vykonávania súdnych rozhodnutí v zariadeniach či zmien na dosiahnutie celkovej kvality vykonávania opatrení (napr. supervízia) (Ministerstvo práce a sociálnych vecí, 2012).

2.2 Profesionálne rodiny na Slovensku

Profesionálne rodiny na Slovensku fungujú už niekoľko rokov, ale i tak o nich vie len veľmi málo ľudí. Je to veľmi smutné, lebo profesionálna rodina je veľkou nádejou pre deti, ktoré nemôžu vyrastať vo svojich vlastných, ani náhradných rodinách a ich rodinou je detský domov.

Podľa tlačovej správy Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny z 21.10. 2011 by sa v blízkej budúcnosti stav v starostlivosti o deti v profesionálnych rodinách mal podstatne zlepšiť. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny má záujem tiež zlepšiť dostupnosť odborných služieb pre profesionálne rodiny. V profesionálnych rodinách vyrastá viac ako tisíc detí. Tento počet bude ďalej narastať. Detské domovy zabezpečujú také podmienky, aby každé dieťa do šesť rokov mohlo vyrastať v profesionálnej rodine. V roku 2010 bolo v detských domovoch na Slovensku 4 055 detí, z toho 986 detí vyrastalo v profesionálnych rodinách. Počet profesionálnych rodín a detí v nich umiestnených pritom stále rastie. V auguste roku 2011 už vyrastalo v profesionálnych rodinách 1 095 detí. V súčasnosti musia detské domovy umiestňovať do profesionálnej rodiny hneď po diagnostike všetky deti do troch rokov veku. Od 1. januára 2012 sa táto povinnosť rozšírila na všetky deti do šiestich rokov. Výnimkou sú len deti, ktorých zdravotný stav vyžaduje preukázateľne osobitnú starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine, alebo ak je to v záujme dieťaťa z dôvodu zachovania súrodeneckých väzieb.

Cieľom Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny je postupne počet detí umiestnených v profesionálnej rodine ďalej zvyšovať tak, aby po vyňatí z pôvodnej rodiny nemuseli stráviť čas v zariadení, akým je detský domov. „Naším cieľom je deti, ktoré nemôžu vyrastať s rodičmi či u príbuzných, nielen umiestňovať prioritne do rodinného prostredia, ale chceme vytvoriť pre profesionálnych rodičov sieť podporných odborných služieb, ktoré im pomôžu

zvládať ich poslanie,“ povedal generálny riaditeľ Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Juráš. Keďže počet profesionálnych rodín neustále rastie, súčasný nejednotný systém podpory a vzdelávania profesionálnych rodín nie je ďalej udržateľný. Ústredie práce sa preto rozhodlo zriadiť tzv. Centrá podpory profesionálnych rodín, ktoré sa budú špecializovať na prácu s profesionálnymi rodinami. V centrách budú profesionálnym rodičom k dispozícii sociálni pracovníci, psychológovia, odborníci na rôzne vývinové poruchy, supervízori. Každá profesionálna rodina bude mať prideleného „svojho“ sociálneho pracovníka a psychológa, ktorý bude rodinu sprevádzať celým obdobím pobytu dieťaťa v ich domácnosti a pomáhať im predchádzať potenciálnym problémom pri zvládaní starostlivosti o zverené deti. Dostupná odborná podpora a možnosť získať vzdelanie zamerané na výchovu detí so špecifickými potrebami (zdravotne postihnuté, s poruchami správania, deti týrané a pod.), by mali prispieť aj k výraznejšiemu umiestňovaniu týchto detí do profesionálnych rodín. Už dnes pribúda počet profesionálnych rodín starajúcich sa aj o deti so zdravotným postihnutím (z 24 detí v roku 2008 na 54 v roku 2010 – t.j. nárast o 125%), o deti s poruchami správania (z 23 detí v r. 2008 na 46 detí – t.j. nárast o 100%), alebo o väčšie súrodenecké skupiny. Nárast počtu profesionálnych rodín starajúcich sa o štyroch a viac súrodencov narástol v roku 2010 oproti roku 2008 o 16 – čo je takmer 90% -tný nárast. Ostáva nám len veriť, že sa uvedené ciele podarí aj naplniť predovšetkým v záujme detí.

3 SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY DETSKÝCH DOMOVOV A PROFESIONÁLNYCH RODÍN Z POHLADU RÔZNYCH AUTOROV

3.1 Silné a slabé stránky detského domova

Macklin-page (2011), v anglickom článku poukazuje na detský domov ako lepšiu možnosť výberu voľby svojho pobytu po svojej ťažkej životnej skúsenosti. Podľa neho život v dokonalej rodine nebol pre neho práve najvhodnejší spôsob umiestnenia, keďže sa nachádzal práve v takej fáze života, že si neželal umiestnenie do funkčnej rodiny. Práve detský domov mu vyhovoval najlepšie, kde dostal priestor na svoje vlastné rozhodnutia, navyše získal cenné rady a pomoc, akú si len mohol priať. Detské domovy sa podľa neho veľmi vyvinuli a budú sa vyvíjať i naďalej, ak im to bude dostatočne dovolené. Pre neho boli všetci v detskom domove ako rodina. Tvrdí, že im bude vždy dlžníkom za to, čo preňho urobili. Aj po piatich rokoch od odchodu sa tam vždy rád vracia. Nachádzajú sa tam ľudia, ktorí vykonávajú svoju prácu úžasne a dostáva sa im málo vďaky a my všetci sa máme čo od nich ešte naučiť.

Silnú stránku detského domova vidí Judy Cooper (2011) vo vzdelávaní. Hovorí, že deti v ústavnej starostlivosti sú najviac poškodené deti v spoločnosti. Takže je životne dôležité, aby dostali vynikajúce vzdelanie, pretože ich rané skúsenosti ich už dostali do nevýhody. Dôležitosť venovať sa vzdelávaniu a pocitom detí v detskom domove potvrdila aj Melissa Duncan (19 rokov), ktorá vyrastala v detskom domove v Calcote. Povedala pre časopis *Community Care*: „Neviedla som, či mám alebo nemám povedať svojim priateľom, že som v detskom domove. Ale po každom jedle sme si v domove sadli a len sme sa zhovárali o akýchkoľvek otázkach, ktoré sme mali a ja som bola naozaj rada. Cítili ste, že všetci zúčastnení sa vzájomne podporujú. Zamestnanci a jeden z mojich rodičov ma skutočne podporovali v mojom vzdelaní. Teraz som v druhom ročníku na vysokej škole a študujem sociálnu prácu.“

S pozitívnymi zmenami v detských domovoch na Slovensku sa stotožňujú aj viacerí odborníci (Mikloško, Kasanová) práve v bodoch:

- že deti v samostatných skupinách sú menej vystavované stresom z možnej šikany zo strany spoluobyvateľov ústavu,
- menej časté striedanie výchovného personálu (stabilnejší personál),

- prechod od kolektívnej formy výchovy k individuálnejšej,
- väčšia možnosť osobného kontaktu s vychovávateľmi,
- bližší vzťah,
- deti majú vytvorený väčší priestor na súkromie (osobné veci môže mať uložené vo vlastnej izbe na dohodnutom mieste),
- sú vytvorené podmienky na nadobudnutie základných zručností a návykov v narábaní s finančnou hotovosťou (vreckové), pri obstarávaní nákupov, účasti na príprave stravy a pod.

Stále sa ešte nájdu nedostatky v detských domovoch, ktoré sa líšia od teórie a praxe. Za najväčší nedostatok sa dá považovať napríklad, že vychovávateľ detského domova je počas dňa sám na dosť veľkú skupinu detí (8 - 10 detí). Fyzicky je nemožné venovať dostatočnú starostlivosť každému dieťaťu zvlášť, čo má za následok vznik absencie citových a vzťahových väzieb. A práve psychológovia poukazujú na dôležitosť týchto väzieb.

Rôzni psychológovia sa zhodujú v tom, že na to, aby si dieťa dokázalo vytvoriť svoju vlastnú identitu, pevné vzťahy, rozvinúť naplno svoju osobnosť, dokázalo (a chcelo) poznávať svet okolo seba, musí mať uspokojenú túto svoju najzákladnejšiu potrebu, ktorú si môže naplniť len v úzkom vzťahu s „materskou“ osobou (t.j. osobou, ktorá sa o neho primárne stará, trávi s ním čas, je mu k dispozícii, keď niečo potrebuje, keď cíti strach a pod.). Toto „základné“ je skutočným základom pre vývin osobnosti v budúcnosti. (Profesionálny rodič, alebo guľatá kocka, 2000).

3.2 Silné a slabé stránky profesionálneho rodičovstva

Vychádzajme z toho, že profesionálna náhradná starostlivosť je typ ústavnej starostlivosti, v ktorom sa spájajú výhody rodinného prostredia s dostupnosťou odbornej pomoci pri výchove. Keby každé dieťa s nariadenou ústavnou starostlivosťou mohlo vyrastať v profesionálnej rodine, bolo by v rodine, ktorá mu dokáže dať plnohodnotné životné vzory a vzťahy, ktoré ho na samostatný život pripraví, oveľa lepšie. Najväčšia výsada profesionálneho rodičovstva spočíva v tom, že o konkrétne dieťa sa stará tá istá osoba, prípadne manželia, ktorí mu zabezpečujú celodennú starostlivosť. Táto forma náhradnej starostlivosti zohľadňuje napĺňanie individuálnych potrieb dieťaťa a najviac sa približuje modelu rodinnej výchovy. Profesionálny rodič dieťa vychováva vo svojej domácnosti a tak aj dieťa s nariadenou ústavnou starostlivosťou má možnosť vyrastať v prirodzenom prostredí, nie je vytrhnuté z rodiny a umiestnené v zariadení (Úsmev ako dar, 2009).

Spoločnosť priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar (2009) vidí význam profesionálnej rodiny hlavne v tom, že:

- profesionálna rodina lepšie zohľadní napĺňanie potrieb dieťaťa,
- prechod detí do dospelosti je prirodzenejší a predpokladom je, že niektoré rodiny požiadajú o inú formu starostlivosti ako pestúnstvo, či dokonca adopciu,
- možnosť umiestniť do rodiny aj viac početné skupiny súrodencov,
- prechod detí zo samostatnej skupiny detského domova do profesionálnej rodiny je realizovateľný bez súdneho rozhodnutia a bez súhlasu biologických rodičov, je teda časovo menej náročný,
- v profesionálnej rodine sa dá kvalitne a efektívne pracovať s biologickou rodinou,
- profesionálna náhradná výchova kvalitou a hodnotou zodpovedá pestúnskej starostlivosti,
- dieťa má možnosť vyrastať v prirodzenom prostredí a nie je umiestnené v zariadení.

Alušicová (2008) hovorí, že najväčšou výhodou profesionálneho rodičovstva je, že rodič dieťa berie k sebe domov, do domova, v ktorom skutočne žije. Kde má svojho partnera, deti, kde k nemu chodia rodinní priatelia. Kde žije pred dieťaťom nefalšovaný život, pretože doma sa nedá pretvárať a hrať na niečo, čo nie sme. Dieťa sa učí vnímať hodnotu peňazí, vecí a predovšetkým hodnotu vzťahov, prijatia.

Nevýhody profesionálnej náhradnej starostlivosti sú vymenované v publikácií Profesionálny rodič, alebo guľatá kocka.

Patria sem:

- fenomén cudzieho dieťaťa (dieťa prichádzajúce do rodiny je cudzincom, má svoju históriu, rodičov, danosti, temperament),
- príliš veľký záujem okolia,
- strata alebo obmedzenie intimity rodiny dieťaťa (priamy vstup pracovníkov detského domova do rodinného prostredia formou neohlásených návštev),
- striedanie detí (dieťa sa môže dožadovať návratu do detského domova, návrat do biologickej rodiny),
- kontakt s biologickou rodinou (napr. problém, ak biologická matka zmení dieťaťu zdravotnú poisťovňu a profesionálni rodičia o tejto zmene nevedia),
- kontakt dieťaťa s detským domovom (pre niektoré dieťa je to príležitosť stretnúť sa s kamarátmi, iné dieťa môže mať nepríjemné skúsenosti so svojím pobytom v detskom

domove a blížiac sa stretnutie u neho vyvoláva nespavosť, bolesť brucha a iné somatické a psychické príznaky),

- niektoré rodiny sú ochotné dať dieťa počas čerpania dovolenky do detského domova, niektoré nie.

Forma náhradnej rodinnej starostlivosti má však aj svoje ďalšie *negatívne stránky*, s ktorými sa musí dieťa aj profesionálny rodič vyrovať. Medzi rodičom a dieťaťom, ktoré je dlhší čas v profesionálnej rodine, vzniká citová väzba. Táto citová väzba neskôr pri interakcii so záujemcami o pestúnsku starostlivosť, alebo s budúcimi osvojiteľmi spôsobuje ťažkosti. Máme také skúsenosti, že dieťa je potrebné vyňať z profesionálnej rodiny a umiestniť späť do detského domova, aby nebolo v kontakte s profesionálnym rodičom, pretože interakcia so žiadateľmi by bola neúspešná. Dieťa (hlavne malé) ťažko znáša odlúčenie od osoby, ktorá je s ním 24 hodín denne.

Za najväčšie negatívum profesionálneho rodičovstva sa považuje problematika pripútania a odpútania sa od dieťaťa. Tejto problematike sa venujú v časopise *Mosty k rodine* (Apríl - Máj 2011), kde vo výskume v rámci Nitrianskeho kraja u troch typov respondentov – žiadateľov o profesionálne rodičovstvo, profesionálnych rodičov a riaditeľov detských domovov, kládli rôzne otázky a následne ich vyhodnocovali. Nás zaujalo zistenie, že 78,81% participantov považuje problematiku „pripútania a odpútania“ za najproblematickejšiu na profesii profesionálneho rodičovstva. Rovnaký počet si myslí, že tomuto problému nie je dostatočne venovaný priestor v rámci prípravy, ale tiež to, že sa nedá v rámci prípravy zvládnuť a sú nutné ďalšie školenia a výcviky.

Z tohto úryvku je vidieť, že treba neustále poukazovať na slabé stránky profesionálneho rodičovstva. Naopak, Magátová (2008) vyvracia túto slabú stránku profesionálnych rodín ukazuje nám, že sa dá vyrovať aj s pripútaním. Hovorí: „Myslím, že byť profesionálnym rodičom je úžasné. Hoci hranica tohto vzťahu je ozaj tenká, priam tenučká, profesionálnosť v rodičovstve nespočíva v zákaze lásky voči profi - dieťaťku, ale v schopnosti jeho uvoľnenia z našej lásky. Viem, že „naše“ profidetičky môžem ľúbiť z celého srdca, ale tiež viem, že keď príde ten čas, musím ich pustiť, musím ich nechať vzlietnuť do náruče nových rodičov. A hoci to bude bolieť, vydržím to, lebo viem, že i za tú chvíľu, ktorú s nami strávili, som im dala všetko, čo ich môže v budúcnosti podržať nad vodou. Už teraz sa teším, že opäť „príde“ ďalšie, žiaľ, nechcené dieťaťko, ktoré nájde útočisko v našich srdciach, hoci tiež len na chvíľku. Ale keby to mali byť jediné najkrajšie chvíle v jeho živote, tak nech sú to tie u nás..“.

Témou pripútania sa a odpútania profesionálnych rodičov a ako ovplyvňuje cudzie dieťa celú rodinu, sa zaoberá Mgr. Ontková z Úsmevu ako dar, venuje pozornosť aj veku dieťaťa, ktoré prichádza do profesionálnej rodiny.

Od profesionálneho rodiča sa vyžaduje, aby zvládol starostlivosť o dieťa akéhokoľvek veku a akýmikoľvek potrebami. Aj keby existovala forma prípravy, ktorá pripraví absolventov na takúto multifunkčnosť, nespraví to isté s ostatnými členmi ich rodiny, ktorí prípravu neabsolvovali. Chceme od profesionálnych rodičov, aby zvereným deťom poskytli svoju rodinu. Na druhej strane však takouto požiadavkou multifunkčnosti popierame akékoľvek špecifické potreby jadra profesionálnej rodiny, pôvodnej rodiny (rodičov a ich biologických detí). Prevráti sa naruby celý prirodzený súrodenecký systém, čím biologické deti v rodine trpia. Navyše deti, ktoré prichádzajú do profesionálnych rodín vo vyššom veku, majú mnoho sociálne nežiaducich vzorcov správania získaných počas pobytu v detskom domove, či v pôvodnom rodinnom prostredí. Keďže zákonitosti vývinovej psychológie dávajú mladším deťom do vienka snahu kopírovať starších súrodencov, výchovné problémy sa v takýchto rodinách potencujú a často končia rozhodnutím profesionálnych rodičov s touto prácou skončiť (Mosty k rodine, 2011, s. 8). Čo treba robiť, aby nedochádzalo k zlyhaniu profesionálnych rodičov? Ako pripraviť profesionálnych rodičov, aby dokázali čeliť vzniknutým situáciám? Tieto a ešte iné otázky si spolu s nami kladú aj odborníci.

4 PRIESKUM SILNÝCH A SLABÝCH STRÁNOK DETSKÝCH DOMOVOV V POROVNANÍ S PROFESIOÁLNymi RODINAMI

Silné a slabé stránky detských domovov a profesionálnych rodín, sme podrobnejšie rozpracovali v tretej kapitole v teoretickej rovine. Nasledujúca časť je zameraná na zistenie silných a slabých stránok z pohľadu rôznych odborníkov. My sme oslovili pracovníkov v detskom domove v Seredi a profesionálnych rodičov, ktorí sú zamestnancami detského domova.

4.1 Ciele a otázky prieskumu

Cieľom našej práce bolo zistiť silné a slabé stránky detského domova a profesionálnych rodín. Prieskum prebiehal vo forme rozhovorov s pracovníkmi detského domova v Seredi. Uvedením hlavného cieľa a položením otázok sme dospeli k nasledovným čiastkovým cieľom:

C1: Zistiť, aké sú silné stránky detského domova.

C2: Zistiť, aké sú slabé stránky detského domova.

C3: Zistiť, aké sú silné stránky profesionálnych rodín.

C4: Zistiť, aké sú slabé stránky profesionálnych rodín.

Na základe uvedených čiastkových cieľov sme stanovili prieskumné otázky.

O1: Aké sú silné stránky detského domova?

O2: Aké sú slabé stránky detského domova?

O3: Aké sú silné stránky profesionálnej rodiny?

O4: Aké sú slabé stránky profesionálnej rodiny?

4.2.1 Výberový súbor

Detský domov v Seredi sme vybrali zámerne, už tretí rok v ňom vykonávame dobrovoľnícku činnosť a za tento čas sme mali možnosť spoznať nielen výborných odborníkov, ale aj výnimočné deti, ktoré sú veľakrát poznamenané neľahkým osudom. Počas nášho pôsobenia v detskom domove sme nadobudli pocit, že riaditeľka detského domova je otvorená profesionálnym rodinám, ale neodsúva na vedľajšiu koľaj ani detský domov ako taký. Robí všetko preto, aby deti vyrastali v najlepšom a najvhodnejšom možnom prostredí.

Výberový súbor bol vybraný zámerne. Tvorili ho vychovávateľ, špeciálny pedagóg, 2 sociálni pracovníci, riaditeľka detského domova a 2 profesionálni rodičia.

4.2.2 Metóda prieskumu

Rozhovory s pracovníkmi detského domova boli hlavnou prieskumnou metódou, použitou na dosiahnutie stanoveného cieľa. Pracovníci detského domova vychádzali z ich názorov získaných z dlhoročnej praxe a skúseností, vyplývajúcich priamo z práce s danými deťmi. Rozhovor sme považovali za najjednoduchší a najoptimálnejší spôsob získania konkrétnych názorov daných pracovníkov. Rozhodli sme sa pre pološtrukturovaný rozhovor.

4.2.3 Plán prieskumu

V októbri 2011 sme požiadali riaditeľku detského domova v Seredi, ako aj pracovníkov o súhlas s realizáciou prieskumu a zberom informácií dôležitých k spracovaniu bakalárskej práce. V novembri a v decembri 2011 sme vykonali rozhovory s pracovníkmi detského domova (riaditeľka detského domova, sociálne pracovníčky 2, vychovávateľ, špeciálny pedagóg, 2 profesionálni rodičia).

5 VÝSLEDKY PRIESKUMU

Výsledky prieskumu sú spracované na základe rozborov jednotlivých rozhovorov s pracovníkmi detského domova, kde sme sa zameriavali hlavne na silné a slabé stránky detského domova a profesionálnej rodiny.

V nasledujúcej tabuľke sme zhrnuli názory respondentov o silných a slabých stránkach detských domovov a profesionálnych rodín.

Tab. 3 Silné a slabé stránky detských domovov a profesionálnych rodín

Detské domovy		Profesionálna rodina	
Silné stránky	Slabé stránky	Silné stránky	Slabé stránky
Súrodenecké väzby	Veľké skupiny detí	24 hodinová starostlivosť	Narušenie vzťahov v rodine
Tím odborných pracovníkov	Chýba vzťahová a citová väzba	Vzťahová väzba	Problém čerpania dovoleníek
Bohatšia materiálna stránka	Striedanie personálu	Učia sa každodennému životu	Odpútanie sa od zvereného dieťaťa
Okamžité zobrať dieťa do starostlivosti	Absencia vzorov, ideálov, vzťah matka a otec	Pozorovanie vzorov, ideálov, vzťah matka a otec	Ekonomická záležitosť

Podrobnejšie sme sa analytickému rozboru odpovedí a z nich vyplývajúcich názorov venovali v jednotlivých prieskumných otázkach.

V našej prvej prieskumnej otázke sme sa zamerali na silné stránky detského domova. Odpovede respondentov sme usporiadali do tabuľky, podrobnejšie vysvetlenie poskytuje analýza odpovedí pod tabuľkou.

Tab. 4 Silné stránky detských domovov podľa vyjadrenia respondentov

O 1: Aké sú podľa vás silné stránky detského domova?	Zhrnutie odpovedí
Vychovávateľ	Zachovanie súrodeneckých väzieb, dary od sponzorov, dohľad odborných pracovníkov, VŠ vzdelanie vychovávateľov, väčšie finančné možnosti
Špeciálny pedagóg	Tím špecialistov pomáhajúcich deťom
Sociálne pracovníčky	Zabezpečuje príjem dieťaťa z nevyhovujúceho prostredia do detského domova
Riaditeľka detského domova	Zachovanie súrodeneckých väzieb, lepšie finančné možnosti
Profesionálni rodičia	Umiestnenie súrodencov do jedného domova, zachovanie súrodeneckých väzieb

Vychovávateľ vidí silnú stránku detského domova v zachovaní súrodeneckých väzieb, (ktoré sú pre každé dieťa veľmi dôležité), pretože nie vždy sa dá umiestniť do profesionálnej rodiny celá rodina, ktorá veľa krát má aj desať súrodencov. Taktiež detský domov navštevuje veľa sponzorov, od ktorých dostanú deti rôzne hračky, oblečenia a iné veci, ktoré sú pre nich často nielen fyzickým, ale aj psychickým prínosom. Deti z každej takejto návštevy sa nesmierne tešia. Majú takisto k dispozícii odborných pracovníkov - od špeciálnych pedagógov, psychológov, výchovných poradcov až po sociálne pracovníčky. Silnou stránkou detského domova je práve vysokoškolské vzdelanie vychovávateľov, zatiaľ čo profesionálni rodičia nemusia mať dosiahnuté vysokoškolské vzdelanie a často práve pre tento dôvod vznikajú problémy s deťmi. Ďalšou dôležitou výhodou v detského domova je, že deti majú väčšie materiálne možnosti ako v profesionálnych rodinách. Pri nákupe potravín v detskom domove majú napríklad otvorené faktúry v obchodoch, kde majú síce stanovený limit, ale nikdy ho ešte neprekročili. Naopak, profesionálna rodina dostane mesačný balík peňazí a ten si musia vedieť rozložiť na celý mesiac, čo býva často

veľmi zložit .

Špeciálny pedagóg vidí výhodu v tom, že deti tu majú k dispozícii t m odborníkov (liečebného pedagóga, špeciálneho pedagóga, psychológa). Odborníci sú veľmi d ležit  pre deti, ktor  si často nesú, bohužiaľ, dosť veľk  batoh sklaman , rôznych problémov, a ka d  dieťa sa s t m vyrovnáva iným spôsobom. Keď sa k tomu pridá ešte genetick  výbava, nastávajú rôzne psychick  problémy (napr. poruchy učenia, potuchy správania, výbuchy zlosti..). Odborníci sú tu pre deti stále k dispozícii, samozrejme, ku každému dieťaťu treba pristupovať individuálne.

Sociálny pracovník považuje za výhodu to, že detsk  domov môže okamžite zobrať dieťa do svojej starostlivosti, ak sa nachádza v nepriaznivej životnej situácii. Detsk  domov je špecializovan  inštitúcia pre sociálne, emocionálne narušen  i mentálne postihnut  deti. Taktiež vidí siln  stránku v rýchlom zobrať dieťa do starostlivosti, čo je pre dieťa nesmierne d ležit  v takejto negatívnej situácii.

Riaditeľka informuje, že v detskom domove sú vytvoren  4 skupiny a v každej z nich je po 10 detí. Sú to deti od 3 do 18 rokov a ťažko povedať, v  om je práve ich siln  stránka. Určite je situácia v súčasnosti lepšia, ako keď bývali deti v detskom domove internátneho typu. Citov  väzba je veľmi d ležit  pre zdrav  vývin každého dieťaťa. Deti tu majú k dispozícii liečebných pedagógov, psychológov, i špeciálneho pedagóga. Sú tu zachovan  aj s rodeneck  väzby. Deti majú viac po materiálnej stránke vďaka rôznym sponzorom.

Názory profesionálnej rodiny

Profesionálna matka nevidí siln  stránky v detských domovoch. Iba ak ide o s rodeneck  väzby, ak sa v detskom domove nachádza viac súrodencov.

Profesionálny otec nevidí žiadne siln  stránky, ktor  by mohli poskytovať detsk  domovy deťom.

Výsledky prieskumu

Názory sa veľmi zhodujú práve vo vyzdvihovan  súrodeneckých vzťahov, odbornej pomoci vzdelaných pracovníkov, väčšej materiálnej možnosti, rýchlom prevzat  dieťa z nevyhovujúcej rodiny do starostlivosti detského domova.

V našej druhej prieskumnej otázke sme sa venovali slabým stránkam detského domova.

Tab. 5 Slabé stránky detských domovov podľa vyjadrenia respondentov

O 2: Aké sú podľa vás slabé stránky detského domova?	Zhrnutie odpovedí
Vychovávateľ	Veľké skupiny detí, absencia individuálneho prístupu, chýba citová väzba, striedanie personálu, menšie súkromie, časté návštevy sponzorov
Špeciálny pedagóg	Absencia vzťahových väzieb, striedanie personálu, rôzne spôsoby výchovy
Sociálne pracovníčky	Veľké skupiny detí, nedostatočný čas venovania sa každému dieťaťu zvlášť, absencia individuálneho prístupu
Riaditeľka detského domova	Veľké množstvo detí
Profesionálni rodičia	Nedostatočná pozornosť vychovávateľov

Vychovávateľ vidí slabé stránky práve v skupinách, kde sa nachádza veľa detí. Individuálny prístup v takomto prípade nefunguje tak ako by mal. Nie je to fyzicky možné. Malým deťom chýba vzťahová väzba. Chýba im pocit, že niekomu patria, chýbajú im dotyky, pohladenia i prejavy emócií. Chýba to samozrejme aj starším deťom, len tie sa už s tým vyrovnali každé iným spôsobom. Personál sa tu strieda, každý má iný spôsob komunikácie, správania sa k deťom, čo vedia deti veľmi rýchlo od sledovať a využívať to vo svoj vlastný prospech. Vedia už, čo si ku ktorému vychovávateľovi môžu dovoliť. Deti sa nedajú natoľko od sledovať ako v profesionálnej rodine, kde sa najmä u malých detí dá ešte citová väzba podchytiť. Väčšie deti už majú vybudovanú bariéru nedôvery voči dospelým, čo nadviazanie väzieb komplikuje. Profesionálny rodič sa dokáže venovať viac dieťaťu, dokáže zistiť zmeny jeho správania, má ho viac pod kontrolou. Dokáže mu prejavovať city, emócie. V profesionálnej rodine je zachované väčšie súkromie. Do detských domovov chodí veľa cudzích ľudí, sponzorov i návštev.

Špeciálny pedagóg slabé stránky vníma v absencií vzťahových väzieb, ktoré sú veľmi dôležité pre zdravý vývin dieťaťa. Dôvodom je, že vychovávatelia sa každý deň striedajú, čiže deti majú každý deň iného vychovávateľa, čo pre nich znamená, že sa im striedajú spôsoby výchovy, správania, prístupu k nim. Deti si veľmi rýchlo zvykajú a nastavujú sa

podľa toho, ktorý z vychovávateľov práve slúži.

Sociálny pracovník ako negatívum uvádza striedanie pracovníkov, ako aj vytvorené veľké skupiny detí, kde nedochádza k citovému putu. Chýbajú im prirodzené vzory, ideály a roly (roly matky, roly otca).

Sociálny pracovník nevýhody vidí v tom, že nie je možné sa venovať každému dieťaťu dostatočne dlho, a to z dôvodu vytvorených veľkých skupín detí.

Riaditeľka uvádza, že slabé stránky sú v tom, že sa tu nachádza veľké množstvo detí a nie je možné sa každému dieťaťu venovať toľko, ako by sa malo. Bohužiaľ nie je možné všetky deti umiestniť do profesionálnych rodín. Riaditeľka si nevie predstaviť, kde by potom mali byť umiestnené, ak nie v tomto zariadení.

Profesionálna rodina

Profesionálna matka si myslí, že vychovávatelia nech sa snažia akokoľvek, nedokážu deťom poskytnúť to, čo profesionálni rodičia. Vychovávateľ je stále len v práci, kde sa striedajú viacerí, čo má aj vplyv na dieťa.

Profesionálni otec je toho názoru, že vychovávatelia nedokážu poskytnúť dostatočnú starostlivosť deťom.

Výsledky prieskumu

Pracovníci i riaditeľka sa úplne zhodujú v názoroch. Tieto rozhovory vyvolávajú pocit akoby boli robené s jedným človekom. No všetci vnímajú slabé stránky práve v slabej citovej väzbe, v množstve umiestnených detí, v častom striedaní vychovávateľov, v nedostatku času venovať sa každému dieťaťu v plnej miere.

Tretou otázkou sme sledovali silné stránky profesionálnej rodiny.

Tab. 6 Silné stránky profesionálnej rodiny podľa vyjadrenia respondentov

O 3: Aké sú podľa vás silné stránky profesionálnej rodiny?	Zhrnutie odpovedí
Vychovávatelia	24 hodinová starostlivosť o dieťa
Špeciálny pedagóg	Väčšia možnosť sa venovať dieťaťu, jeho potrebám.
Sociálne pracovníčky	Deti sa učia pozorovaním vzťahu matka a otec, vzorom, ideálom, správne fungovaniu rodiny, rituálom v rodine.

Riaditeľka detského domova	Vidí len silné stránky profesionálnych rodín.
Profesionálni rodičia	Pozorovanie vzťahu otec a matka, bližší vzťah k deťom, väčšia istota dieťaťa v samého seba, uvedomenie si materiálnych hodnôt.

Vychovávateľ vidí silnú stránku práve v čase, počas ktorého sa môžu profesionálni rodičia venovať dieťaťu, keďže hovoríme o 24 hodinovej starostlivosti. Samozrejme i v množstve umiestnených detí, ktorým sa dostáva viac pozornosti, lásky, pochopenia.

Špeciálny pedagóg vidí veľkú výhodu profesionálnej rodiny v tom, že rodina sa vie lepšie venovať dieťaťu, vzniká medzi nimi vzťahová väzba, počas ktorej sa naučia vážiť si samých seba i ostatných ľudí, hodnotu materiálnych vecí. Dokážu si ich lepšie ustrážiť, dávať si na ne pozor. Je lepšie, ak do profesionálnej rodiny odchádzajú čo najmenšie deti, tie si ešte nepamätajú život v detskom domove. Väčšie deti už kalkulujú, keď vedia, že v profesionálnej rodine nemusia byť, tak si potom vyberajú to, čo je podľa nich lepšie - nie vždy je to naozaj lepšie aj pre nich. Chcú ísť do detského domova napríklad len preto, že je tam väčšia voľnosť, vychovávateľ nemá na nich taký dosah. V puberte je často problém zvládnuť svoje dieťa, nie to ešte dieťa, ktoré má už veľa sklamaní za sebou.

V týchto dňoch sa spúšťa pilotný program, v ktorom budú mať profesionálni rodičia svoj vlastný tím odborníkov. Ešte sa presne nevie, či to budú noví ľudia, alebo to budú pracovníci z detského domova, ktorí budú mať určený deň na návštevy profesionálnych rodín.

Sociálny pracovník vidí veľký rozdiel medzi deťmi, ktoré sa nachádzajú v detskom domove a deťmi, ktoré sú umiestnené v profesionálnej rodine práve v ich odlišnom vystupovaní i správaní. Deti z profesionálnych rodín sú vychovanejšie, slušnejšie. Deti sa učia pozorovaniu, vzorom, preberajú prvky správania a života v rodine. Učia sa každodennému životu v rodine. Uvedomujú si viac hodnotu peňazí, vedia s nimi lepšie hospodáriť. Veľký význam má profesionálna rodina u malých detí, pretože vidia, ako má rodina fungovať už od útleho veku, čo je pre ich psychický vývin veľmi dôležité. Automaticky a prirodzene sa učia tomuto rodinnému prostrediu a rituálom.

Sociálny pracovník vidí silnú stránku práve v možnosti profesionálneho rodiča venovať sa dieťaťu nepretržite v plnom nasadení.

Riaditeľka si myslí, že profesionálne rodiny majú len svoje plusy. Potvrzuje to aj tým, že majú v detskom domove zamestnaných 11 profesionálnych rodín.

Profesionálna rodina

Profesionálna matka je toho názoru, že deti vyrastajú v rodinnom prostredí, učia sa pozorovaním. Vidia vzťah muž a žena (otec a matka). Profesionálny rodič má bližší vzťah s deťmi, vedia sa im lepšie venovať, učia sa s nimi. Deti sa stávajú súčasťou rodiny. Naučia sa robiť niektoré veci automaticky, ako napr. ranné, večerné umývanie. Deti sú sebedomejšie, vedia kam patria, čo sa potom ukazuje aj v ich duševnom, ale aj emocionálnom živote.

Profesionálny otec ako silnú stránku vidí, že deti si vedia vážiť viac vecí po materiálnej stránke ako v detskom domove. A vidí väčšiu možnosť od sledovania dieťaťa, či už jeho správania alebo postojov.

Výsledky prieskumu

silnú stránku vidia práve vo väčšej možnosti venovať sa dieťaťu, jeho potrebám, pocitom, rozvoju, nadobúdaní vzťahov, možnosti vyrastať v rodinnom prostredí.

Štvrtou prieskumnou otázkou sme sledovali slabé stránky profesionálnej rodiny.

Tab. 7 Slabé stránky profesionálnej rodiny podľa vyjadrenia respondentov

O 4: Aké sú podľa vás slabé stránky profesionálnej rodiny?	Zhrnutie odpovedí
Vychovávateľ	Narušenie rodinného života, čerpanie dovoleniek.
Špeciálny pedagóg	Čerpanie dovoleniek, následné citové rozladenie dieťaťa, problém odpútania sa od dieťaťa.
Sociálne pracovníčky	Odpútanie sa od dieťaťa.
Riaditeľka detského domova	Často nedostatočná pripravenosť profesionálnych rodičov na profesionálne rodičovstvo, problémy v období puberty zvereného dieťaťa.
Profesionálni rodičia	Opakujúci sa problém čerpania dovoleniek, ekonomická stránka.

Vychovávateľ ako najväčšiu nevýhodu vidí v narušení rodinného zázemia, vzťahov v rodine. Veľkým problémom býva čerpanie dovoleniek. Ak profesionálny rodič ide na dovolenku, deti sú umiestnené naspäť do detského domova. Toto narúša skupiny v

detském domove a následne je z toho aj dieťa potom rozrušené.

Špeciálny pedagóg vidí problém v čerpaní dovoleniek. Deti idú na ten čas z profesionálnej rodiny do detského domova. Sú vtedy citovo rozladené, nevedia kam patria a stáva sa, že po návrate do profesionálnej rodiny sa vrátia vo svojom vývine o krok späť. Vysvetlil to na názornom príklade: profesionálna matka išla na dovolenku, dieťa išlo na ten čas do detského domova bez plienok a po dovolenke sa dieťa začalo znova pomočovať. Reakcia profesionálnej matky bola, že si už nebude čerpať dovolenku, čo nie je tiež optimálne riešenie daného problému. Profesionálni rodičia sa mnohokrát citovo naviažu na dieťa a nedokážu sa ho vzdať. Rozhodnú sa ho adoptovať alebo vziať do pestúnskej starostlivosti.

Sociálny pracovník ako slabú stránku vidí, že deti nie sú vlastné, nemôžu zostať v profesionálnej rodine. Často sa profesionálni rodičia nedokážu vzdať detí a stávajú sa z nich potom pestúni. Majú problém zvládať deti v puberte. Ak deti boli už v detskom domove, tak sa v tomto veku vracajú naspäť. Nachádzajú tu väčšiu voľnosť.

Sociálny pracovník považuje ako najväčší problém v odpútaní sa profesionálnej rodiny od dieťaťa.

Riaditeľka si myslí, že profesionálni rodičia nie sú často dostatočne pripravení na profesionálne rodičovstvo. To sa prejavuje hneď na začiatku, keď ich očakávania nie sú naplnené, alebo neskôr v puberte dieťaťa. Každý rodič svojím spôsobom vychováva svoje dieťa a tak isto je to aj v profesionálnej rodine. Ak vlastné dieťa začne kraďnúť peniaze alebo brať drogy - tak sa ho rodič nevzdá, je to predsa jeho dieťa. Ale ak to začne robiť zverené dieťa, tak ho vracajú do detského domova s tým, že je nezvládnuteľné, má to v genetickej výbave a podobne. Ale nevidia, že zlyhali ako profesionálni rodičia.

Profesionálni rodičia

Profesionálna matka súhlasí s opakujúcim sa problémom dovoleniek, keďže ide o pracovnoprávny vzťah, tak majú právo na dovolenku, alebo jej preplatenie. Majú málo peňazí na stravovaciú jednotku. Je to odstupňované podľa veku dieťaťa od 170 eur po 199 eur na jedno dieťa. Všetko musia následne vyúčtovať. V hospodárení sú zainteresovaní všetci členovia rodiny, čo má vplyv aj na ich vzťahy. Profesionálny rodič je 24 hodín denne s dieťaťom.

Profesionálny otec tak isto vidí problém čerpania dovoleniek.

Výsledky prieskumu

čerpanie dovoleniek, veľké naviazanie profesionálnych rodičov na dieťa, potreba odborných pomocníkov, ktorí sa v danej rodine nenachádzajú. Riaditeľka uvádza i nedostatočné pripravenie rodičov na danú rolu a vyrovnanie sa s prípadnými

problémami. Profesionálni rodičia veľký problém vidia v malej finančnej podpore. Keďže profesionálny rodič dostane presne vymedzený finančný balík na starostlivosť o dieťa na mesiac, je často problém s nedostatkom financií, ale aj vydokladovaním všetkých nákladov, keďže je do tohto systému zapojená celá rodina, v ktorej sa zverené dieťa nachádza. Taktiež je problémom presné rozdelenie súm z balíčka na ošatenie, stravovanie, hračky, vzdelanie a v prípade potreby nie je možné peniaze z jednotlivých sekcií odoberať a následne použiť na iný. Boli spomínané i problémy v narušení doterajšieho spôsobu rodinného života, vzťahov v rodine po príchode zverného dieťaťa, i v nedostatočnej pripravenosti profesionálnych rodičov na danú funkciu, ktoré zdôrazňovala najmä riaditeľka detského domova v Seredi. Najväčšie problémy zaznamenali v období puberty, keď často krát prechádzajú deti z profesionálnych rodín do detských domovov z dôvodu väčšej voľnosti.

6 DISKUSIA

Podľa preštudovanej literatúry a rôznych článkov sme prišli k záveru, že prvé tri roky dieťaťa sú najdôležitejšie pre jeho ďalší vývin. A práve deti do 3 rokov tvoria najväčšiu skupinu detí vyňatých z rodiny. Tieto deti sa následne umiestňujú do profesionálnych rodín, čo je pre nich najlepšia možná voľba, kde sa o nich postará jedna osoba „materská osoba“, od ktorej budú pociťovať dotyky, lásku a dostatočnú pozornosť, pocity istoty. Naučí sa návykom intímneho charakteru, ktorý v skupinách v detskom domove nie je dokonalý. V priebehu prvého roka dieťaťa sa citové väzby zamerajú hlavne na blízku osobu, ktorá mu je k dispozícii 24 hodín denne. Postupným vývinom dieťaťa sa citové a spoločenské väzby začnú rozširovať.

Aká je dôležitá citová väzba vo vývine dieťaťa uviedla Nosková: Malé deti, ktoré si nevytvoria citovú väzbu v prvých mesiacoch života a najneskôr do dvoch rokov života, majú neskôr problémy s vytvorením citovej väzby ku komukoľvek. Toto platí aj pre dieťa vyrastajúce v inštitúcii, kde sa strieda personál, alebo rodiny s dysfunkčnými rodičmi (závislými na drogách, alkohole). Dieťa môže byť po telesnej stránke dobre zaopatrené, ale napriek tomu si nevytvorí citovú väzbu (Mosty k rodine, 2011). Potvrdenie tohto názoru vyplynulo aj z nášho prieskumu, kde medzi slabé stránky detského domova respondenti uviedli práve nedostatok citovej väzby medzi pracovníkmi detského domova a deťmi. Myslíme si, že je to zapríčinené častým striedaním pracovníkov, nie je čas na vytvorenie nejakej citovej väzby, pretože na jedného vychovávateľa pripadá približne 10 detí. Naopak, v profesionálnej rodine, ako uvádza Mikloško (2005, s. 41) „je 24 hodinový priestor na utváranie vzťahu medzi rodičmi a dieťaťom.“ S tým súhlasia aj pracovníci detského domova. Vychovávateľ zdôrazňuje, že profesionálny rodič sa dokáže venovať viac dieťaťu, ako v detskom domove, dokáže od sledovať jeho zmeny správania, má ho totiž viac pod kontrolou. V profesionálnej rodine je zachované väčšie súkromie, naopak v detskom domove sa vystrieda veľké množstvo pracovníkov, ako aj sponzorov i návštev. Personál sa každý deň strieda, čo má za následok zmeny spôsobu komunikácie s deťmi, rôzne formy správania i prístupov k nim. Toto tvrdenie vychovávateľa potvrdzuje i špeciálny pedagóg slovami : „Deti si veľmi rýchlo zvykajú na každého vychovávateľa a nastavujú sa automaticky podľa toho, ktorý z vychovávateľov slúži. Vedia veľmi dobre, ku ktorému si môžu koľko dovoliť“. Toto sa v profesionálnej rodine udiat' nemôže. Tam si dieťa zvyká na každodenný chod danej rodiny. Toto potvrdzujú profesionálni rodičia,

keďže dieťa vyrastá v rodinnom prostredí, učí sa pozorovaním, učí sa správne fungovaniu rodiny.

Aj podľa odborníkov, či už našich alebo zahraničných, dieťa sa môže vyvíjať zdravo len v rodinnom prostredí, len tam môže zažiť a získať podnety emocionálne, citové, sociálne, komunikačné, pocit bezpečia a istoty, ktoré mu môže dať len blízka osoba. Veď „rodina poskytuje jedincovi permanentnú spätnú väzbu, ktorá je základom pre formovanie vlastnej identity, pre tvorbu seba obrazu, pre postoj k sebe samému, pre zdravé fungovanie jedinca v spoločnosti.“ (Šulová, 2005, s. 128). Rodinné prostredie je nenahraditeľné z toho dôvodu, že všetci jeho členovia sú sústredení na akcie, pokroky, prejavy toho svojho „najmenšieho“. Reagujú okamžite a sú poväčšine vybavení veľkou trpezlivosťou, toleranciou, a kladným vyladením voči svojmu malému členovi. V detskom domove nie je možné venovať toľko pozornosti jednému dieťaťu, čím dochádza k absencii utvárania si vzorov, ideálov, pozorovaniu vzťahu matky a otca. Naopak, dieťa získava v profesionálnej rodine prirodzeným spôsobom vzory rodinných rolí. (Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny, 2009). Inou silnou stránkou detského domova je udržanie súrodeneckých väzieb. Často je súrodencov aj 10, ale je právne nemožné umiestniť ich do jednej profesionálnej rodiny. Ďalšou výhodou profesionálnej rodiny, ktorú uvádzajú pracovníci detského domova, je väčšie uvedomenie si materiálnych hodnôt rozličných vecí. V detskom domove je k dispozícii tým vysokovzdelaných odborníkov, ktorí naopak sa v profesionálnej rodine nenachádzajú a v prípade potrieb profesionálna rodina musí prichádzať do detského domova za odborníkmi. Vychovávateľ musí mať vysokoškolské vzdelanie. K tejto téme sa vyjadruje aj Albín Škoviera, (2004). V súvislosti s prezentáciou tohto problému je dosť dôvodov na to byť skeptický. Napriek tomu, vychádzajúc z dlhoročných praktických skúseností, sme presvedčení, že neraz ľudsky dobrí a odborne pripravení vychovávatelia nedokážu v praxi realizovať svoje závery ani tak, ako to zvládnu ich školsky menej úspešní kolegovia. To je dôvod, aby sme hovorili o tom, čo by, okrem všeobecne uznávaných požiadaviek na vzdelanie a prosociálne osobnostné kvality, nemalo vychovávateľovi pracujúcemu s emocionálne a sociálne narušenými deťmi, chýbať. (Metodicko - pedagogické centrum). Zvláštny postoj k tejto téme zaujal Albín Škoviera. Pri rozhovore s vychovávateľom sme riešili danú tému. Zistili sme, že vychovávatelia sú v nevýhode oproti profesionálnym rodičom, ktorí nemusia mať vysokoškolské vzdelanie. I keď vychovávateľ tvrdí, že je jedno aké má daná osoba dosiahnuté vzdelanie, dôležité je, aby to robil s láskou. A tým sa dostávame k ďalšiemu problému nedostatočného od sledovania dôvodov ľudí stať sa profesionálnymi rodičmi. V podstate platí, že každý kto absolvuje

prípravu, má právo stať sa profesionálnym rodičom. Je potrebné zamyslieť sa, či naozaj každý je vhodný a schopný postarať sa o dieťa z detského domova. Keďže ide o pracovnoprávny vzťah, sú profesionálni rodičia zamestnancami detského domova na plný úväzok, dostávajú plat, započítavajú sa im roky do dôchodku a vykonávajú túto prácu doma. Mnohým profesionálnym rodičom to vyhovuje, vykonávajú prácu priamo v pohodlí domova, ak majú školopovinné deti, tie odídu do školy a profesionálny rodič sa môže venovať svojim záľubám alebo popritom vykonávať ešte ďalšiu prácu. Úrady práce aj bohužiaľ prezentujú profesionálne rodičovstvo ako obyčajné povolanie „Nemáš prácu staň sa profi rodičom.“ Ide o nesprávnu formu motivácie zo strany úradov práce na možnosť, ako si zarobiť. Treba si uvedomiť, že ide o živé bytosti, ktoré sa dostali do nepríjemnej životnej situácie a treba im pomôcť, ako sa len dá, a to hlavne z úprimného srdca a z vlastného pocitu pomáhať. Daniela Ruth Horinková potvrdzuje, že „profesionálny rodič má plnú zodpovednosť za zverené dieťa každý deň, každú noc, vo všetkom. Vychováva ho, stará sa o jeho zdravotné vyšetrenia, liečenie, vzdelávanie. Stať sa takýmto rodičom vyžaduje plné pochopenie tejto pozície. Toto povolanie sa vždy týka celej jeho biologickej rodiny. Môžu to robiť len citovo bohatí ľudia.“ Detské domovy by chceli mať väčšie množstvo profesionálnych rodín, ako to potvrdila riaditeľka detského domova v Sereďi. Žiaľ, sú obmedzené finančnými balíkmi. Uvažuje sa i o potrebnej transformácii priestorov v detskom domove. V jednej budove bude vytvorená jedna „bunka“, čiže jedna skupina detí. Táto bude mať svojich stálych vychovávateľov, ktorí sa síce budú striedať, ale budú tvoriť uzavretú spoločnosť pod jednou strechou. Deti sa nebudú stretávať navzájom s inými deťmi z ďalších budov, čím sa eliminuje možnosť negatívnych vplyvov. Stále zostávajú nevyriešené súrodenecké väzby, ktoré sú podľa nás neriešiteľným problémom.

Deti sú šťastné aj v detských domovoch, aj v profesionálnych rodinách, sú vďačné za strechu nad hlavou, teplé jedlo a posteľ, na ktorej sa môžu vyspať a vedia, že je o ne postarané. Za najväčší problém považujú zamestnanci aj riaditeľka detského domova práve nedoriešené čerpanie dovolení profesionálnych rodičov. Zamestnanec má podľa zákonníka práce právo na dovolenku, ale ako si ju vyberie - vráti dieťa na čas, kedy čerpá dovolenku do domova? Preplatí mu ju detský domov, keď ju nevyčerpá? A čo dieťa? Ako to bude prežívať, keď sa vráti do domova - do cudzieho prostredia? Ako si to bude vysvetľovať? Deti veľmi pozorne vnímajú, čo sa okolo nich deje. Nemôžu byť len pasívnymi prijímateľmi rozhodnutí dospelých. Prešli mnohými traumami, skúsenosťami a našou prioritou je pristupovať k nim s maximálnou citlivosťou. Vychovávateľ to potvrdil

slovami, že ak ide profesionálny rodič na dovolenku, deti musia ísť na späť do detského domova. Toto narúša nielen samotné skupiny v detskom domove, ale následne je z toho aj dieťa rozrušené. Špeciálny pedagóg doplnil slovami, že dieťa je následne citovo rozladené, nevie kam patrí a stáva sa, že s deti po návrate do profesionálnych rodiny sa vracajú vo svojom vývine o krok späť. Niektoré rodiny sú ochotné dať dieťa počas dovolenky do detského domova, niektoré zasa nie. (Profesionálna rodina alebo guľatá kocka, 2000) Čo tiež nepovažujeme za správne riešenie daného problému.

Podľa nás by mali byť deti umiestňované v profesionálnych rodinách, čo považujeme za najoptimálnejšiu voľbu pre deti. Ale nie je možné umiestniť všetky deti do profesionálnych rodín. A aj keď deti v detských domovoch sú spokojné, že majú kde byť, má sa kto o nich postarať, dostanú jedlo a neboja sa, kde nasledujúcu noc prespia, predsa je v nich ten pocit, že patria do úzkej rodiny. Na druhej strane deti v období puberty umiestnené v profesionálnych rodinách preferujú detské domovy z dôvodu väčšej voľnosti. Obidve formy náhradnej starostlivosti majú svoje výhody aj nevýhody a je už len na nás, ktorú z nich považujeme za najlepšiu voľbu pre dieťa.

V súčasnosti je trend nastavený tak, aby bolo čo najviac profesionálnych rodičov a detské domovy, aby fungovali len ako prestupné stanice. Treba sa zamyslieť, či je to správne. Naozaj sú detské domova také zlé pre výchovu detí, naozaj stoja veľa peňazí štátnu pokladnicu? Koľko nás stoja profesionálni rodičia, je to naozaj to najlepšie pre výchovu detí? Vo Veľkej Británii sa zaoberali problémom podobným a ich výskumy dokazujú: Áno, detské domovy môžu byť drahé, ale výskum dokazuje, že dlhodobo môžu ušetriť peniaze a pre niektoré deti by mali byť vždy prvou možnou voľbou. V snahe, aby sme ušetrili peniaze, nesmieme stratiť odborné a špeciálne zariadenia, ktoré boli vybudované. Ešte dôležitejšie je, aby každé rozhodnutie o uzavretí detského domova vychádzalo z potrieb detí, ktoré si zaslúžia stabilitu zo strany štátu, ktorý sa o ne stará. (Smith Ruth, 2011, s. 3)

Na druhej strane, potom ako sa zaviedli povinné registrácie (živnosti) rezidenčných (profesionálnych rodičov) pracovníkov, vo Walese zažívajú významný obrat. Prieskum za obdobie 2010 – 2011 zistil, že z 1500 rezidenčných pracovníkov starostlivosti o dieťa registrovaných pred troma rokmi, keď sa stala registrácia povinná, v súčasnosti ich je zaregistrovaných len 1011. (Community Care, 2011 s.8)

Po prečítaní týchto dvoch článkov si kladieme otázku: Aké presvedčenie vedie ľudí stať sa profesionálnymi rodičmi? Je to motivácia finančná alebo emocionálna? V práci sme poukázali na to, že profesionálna rodina má určitý rozpočet, ktorý nesmie prekročiť. Ano,

je to aj spôsob, ako si zabezpečiť financie do rodinného rozpočtu. Ale ak sa niekto rozhodne stať profesionálnym rodičom, musí to byť človek citovo bohatý, ochotný sa obetovať pre druhého, prosociálne cítiaci a zodpovedný. Nesie na svojich pleciach zodpovednosť nielen za svoje deti, ale aj tie zverené.

6.1 Odporúčania pre prax

Na záver sme navrhli odporúčania pre prax:

- vyriešiť najzávažnejší problém čerpania dovoleniek profesionálnych rodičov (napríklad aby si ju vybrali v medziobdobí, keď jedno dieťa odíde a na druhé ešte len čakajú, vhodné by bolo ak by existovali dobrovoľníci, ktorí by strážili dieťa počas dovolenky profesionálnych rodičov, alebo ak by si potrebovali niečo vybaviť),
- zmeniť systém v detskom domove a to buď zaviesť menší počet detí do skupín alebo prijať viac vychovávateľov,
- skvalitniť vzdelanie profesionálnych rodičov, aby boli dostatočne pripravení, keď príde čas odovzdať dieťa rodičom či už biologickým alebo náhradným. (Bolo by vhodné, keby sa téme pripútania a odpútania sa profesionálneho rodiča na dieťa venovalo viac priestoru rozhovorom rodičov so psychológom, aby mali možnosť stretnúť sa s dlhoročnými profesionálnymi rodičmi a porozprávať sa o ich skúsenostiach, ako to oni zvládajú)
- zmeniť reklamu: „Každý sa môže stať profesionálnym rodičom, kto má aspoň stredoškolské vzdelanie a absolvuje prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.“ (Profesionálny rodič vytvára pre dieťa domov, rodinu miesto, kde sa formuje jeho osobný charakter, jeho vlastné ja, je to zodpovedné a náročné povolanie a nie každý je vhodný na tento druh práce. Tento druh reklamy by sa mal zrušiť a nahradiť napríklad: Chcete dať šancu dieťaťu pre lepší život? Staňte sa profesionálnym rodičom....).

ZÁVER

Na základe preštudovanej literatúry sme zhromaždili potrebné poznatky, prostredníctvom ktorých sme stanovili cieľ, ktorý sme sa vypracovaním práce snažili dosiahnuť. Hlavným cieľom práce bolo zistiť silné a slabé stránky detského domova a profesionálnych rodín. Špecifikovaním hlavného cieľa práce sme dospeli k čiastkovým cieľom, ktorými bolo zistenie názorov odborných pracovníkov na problematiku detských domovov a profesionálnych rodín. Zisťovanie a porovnávanie názorov pracovníkov v detskom domove a profesionálnych rodičov bolo ďalším čiastkovým cieľom, ktorý sme analyzovali v prieskume. Prieskum sme robili u pracovníkov Detského domova v Seredi a zisťovali, ako oni vnímajú slabé a silné stránky detských domovov a profesionálneho rodičovstva. Ako metódu prieskumu sme vybrali rozhovor, pretože sme ho považovali za najosobnejší spôsob získania konkrétnych názorov daných pracovníkov. Rozhodli sme sa pre pološtruktúrovaný rozhovor, ktorý nám dal možnosť klásť doplňujúce otázky.

V prvej prieskumnej otázke sme sa zaoberali silnými stránkami detských domovov. Pracovníci videli silné stránky práve v zachovaní súrodeneckých väzieb, práci odborných pracovníkov a vo väčších materiálnych možnostiach, ktoré zabezpečujú časté návštevy rôznych sponzorov. V druhej prieskumnej otázke sme sa naopak zamerali na slabé stránky detského domova. Tu sa všetci pracovníci zhodli, že najväčším problémom sú práve vytvorené veľké skupiny detí, pri ktorých je individuálny prístup k deťom sťažený. Pre vychovávateľa je nereálne, napriek jeho snahe, všímať si a podchytiť všetky potreby detí a venovať sa každému dieťaťu. Striedanie personálu obmedzuje vznik citových väzieb, ktoré sú pre deti nesmierne dôležité pre ich ďalší vývoj. Chýba im rodinné prostredie, pozorovanie vzorov matky a otca, ideálov. V tretej prieskumnej otázke sme sa venovali silným stránkam profesionálnej rodiny. Pracovníci vyzdvihovali práve 24 hodinovú starostlivosť, výchovu a dostatočné venovanie pozornosti zverenému dieťaťu. Dieťa je súčasťou danej rodiny, učí sa každodennému životu, vzťahu muža a ženy, k hospodáreniu, hygienickým návykom, čo mu umožňuje práve rodinné prostredie, v ktorom sa nachádza. Učí sa pozorovaním a deti sú potom sebavedomejšie, po duševnej, aj emocionálnej stránke bohatšie.

V poslednej, štvrtej otázke, sme sa zaoberali slabými stránkami profesionálnej rodiny. Pracovníci sa zhodli na najdôležitejšom probléme, ktorý vidia v tejto forme náhradnej starostlivosti a to sú spomínané dovolenky. Ak si profesionálny rodič zoberie dovolenku,

dieťa je umiestnené na ten čas v detskom domove, čo spôsobuje nielen narušenie skupín detí v detskom domove, ale aj samotné citové rozloženie dieťaťa, ktoré ani nemusí vedieť, že by malo byť umiestnené v detskom domove, pretože od malička žije v rodine. Nastáva uňho pocit, že nevie kam patrí a vracia sa podľa výpovedí pracovníkov vo vývine späť. Profesionálni rodičia potom riešia tieto problémy nečerpaním si dovolení, čo nepovažujeme tiež za správne riešenie, preto je určite potrebné začať sa venovať tomuto dôležitému problému. Ďalší problém videli v ekonomickej stránke. Deti v detských domovoch nemajú možnosť vyrastať v prirodzenom rodinnom prostredí z rôznych príčin. Detský domov nie je ideálne riešenie, ale pre veľa detí to znamená jediné miesto, ktoré môžu nazvať domovom. Vidíme veľké výhody v profesionálnom rodičovstve, ktoré im môže umožniť nazývať profesionálnu rodinu domovom. Ak sa niekto rozhodne stať sa profesionálnym rodičom, v jeho živote nastane veľká zmena, ktorú bude pociťovať nielen on, ale aj celé jeho okolie. Z našej strany majú všetci profesionálni rodičia obdiv, dávajú deťom šancu pre lepší život.

Myslíme si, že ciele práce a ciele prieskumu, sme naplnili a poukázali na silné a slabé stránky detských domovov a profesionálnych rodín. Táto problematika nás oslovila do takej miery, že by sme sa jej chceli venovať aj v budúcnosti.

Deti, ktoré vyrastali v detských domovoch a dojčenských ústavoch, ako ich poznáme z bývalého režimu, majú napríklad často problémy byť rodičmi. Profesionálni rodičia tak nepomáhajú len tejto, ale aj ďalšej generácii. (Dvořáková, 2009, s. 34, In: Mikloško)

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

BOHOVICOVÁ, M. a kol. 2000. *Profesionálny rodič, alebo guľatá kocka*. Bratislava: Návrat 2000. [Online]. [cit. 2012-02-20] ISBN 80-967908-1-1. Dostupné na internete: <http://web.changenet.sk/aa/files/4221973d3c28b786b2f06b680c02cab0/publikacie/ProfesRodice_GulataKocka_TLAC.pdf>

BÚŠOVÁ, K. 2008. Profesionálne náhradné rodičovstvo – rodinné prostredie v oblasti ústavnej starostlivosti. In: *Vychovávateľ*. Roč. LVI, č. 6. Bratislava, 2008. ISSN 0139-6919.

Children´s homes hit by high conduct referral rate. In *Community care*, 2011, č. 1878, s.8 – 8

COOPER, J. 2011. Children´s homes that the grade. In *Community care*, 2011, č. 1886, s. 16-17

Detské domovy. [Online]. [cit.2011-09-28]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/detske-domovy-a-ine-zariadenia/detske-domovy.html?page_id=123892>

DVORAKOVÁ, B. 2009. Moje voňavé „siroty“. In *Šarm*. 2009, č. 51-52. [online] [cit.2011-08-08]. Dostupné na internete: <http://www.rutinka.sk/jaslicky_rutinka_sarm.pdf>

FEDOROVÁ, M. 2006. Ako ďalej v transformácii, alebo čo potrebuje dieťa v detskom domove. In *Nebyť sám*. ISSN 1336- 6025, 2006, roč. 3, č. 6, s.20- 21.

HEJDIŠ, M. 2011. Pozitíva a negatíva umiestňovania detí do profesionálnej rodiny. In HEJDIŠ, M.- KOZOŇ, A.- PALUŇ, M. (eds.) *Profesionálna rodina*. Vedecká konferencia. [Online]. Partizánske: VŠZaSP, 2011. [cit. 2011-24-02]. ISBN 978-80-89533-03-9. Dostupné na internete:

<<http://vssvalzbety.sk/userfiles/Konferencie/HejdiM.KozoA.PaunM.Profesionlnarodina.pdf>>

HRUŠKOVÁ, R.- GABOŠOVÁ, A. 2011. Profesionálna rodina a jej význam. In HEJDIŠ, M.- KOZOŇ, A.- PALUŇ, M. (eds.) *Profesionálna rodina*. Vedecká konferencia. [Online]. Partizánske: VŠZaSP, 2011. [cit. 2011-24-02]. [2011-24-02]. Partizánske. ISBN 978-80-89533-03-9. Dostupné na internete: <<http://vssvalzbety.sk/userfiles/Konferencie/HejdiM.KozoA.PaunM.Profesionlnarodina.pdf>>

HUDECOVÁ, A.- BELKOVÁ, V. 2008. *Náhradná rodinná starostlivosť – problémy a perspektívy*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta, Univerzita Mateja Bela, 2008. 182 s. ISBN 987-80-80883-615-3.

JUHÁSOVÁ, L. 2010. *Súčasný stav profesionálnej rodiny na Slovensku*. [online]. [cit.2011-07-12]. Dostupné na internete: <http://www.kpsv.fsvaz.ukf.sk/PhD%20konf%202010/SUBORY/PDF/49_Juhasova.pdf>

KASANOVÁ, A. 2008. *Spríevodca sociálneho pracovníka: I. Rodina a deti*. Nitra: UKF, 2008, 162 s. ISBN 978-80-8094-277-9.

KUŠNIERIK, J.- ČOBEJOVÁ, E. 2007. Zavrite detské domovy.[oline]. *Týždeň*, 2007. [cit.2011-08-11]. Dostupné na internete: <<http://www.tyzden.sk/osobnosti/zavrite-detske-domovy.html> ISSN : 1336-653X>

MACKLIN – PAGE, J. 2011. Children´s homes that the grade. In *Community Care*, 2011, č. 1869, s. 21

MAGÁTOVÁ, M. 2008. *Profesionálna rodina ako kotva vzťahov v prístave*. [online]. 2008. [cit. 2010-04-02] Dostupné na internete: <<http://www.detske-domovy.sk/Default.aspx?StrID=54>>

MATĚJČEK,Z., a kol. 1999. *Náhradní rodinná péče*. Praha : Grada, 1999. 156 s. ISBN 80-7178-304-8.

MICHALOVÁ, J. 2006. Rozhovor s R. Erdelyovou: Deti z domovov majú tendenciu nezakladať si rodinu, ale detský domov. In *Nebyť sám*. ISSN 1336-6025, 2006, roč. 3, č. 2, s. 6-8.

MIKLOŠKO, J. 2008. *Náhradná starostlivosť*. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva sociálnej práce sv. Alžbety, Slovak Academic Press, 2008. 60 s. ISBN 978-80-89271-36-8.

Ministerstvo práce vychádza v ústrety profesionálnym rodičom. [online]. 2011, [cit.2011-09-02]. Dostupné na internete:

<<http://www.employment.gov.sk/ministerstvo-prace-vychadza-v-ustrety-profesionalnym-rodicom.html>>

Národný akčný plán pre deti na roky 2009 až 2012. 2009. [online]. 2011, [cit.2011-12-12] Dostupné na internete:

<<http://www.employment.gov.sk/rod-a-soc-politika-socialnopravna-ochrana-deti-a-socialna-kuratela.html>>

Profesionálna rodina. In *Mosty k rodine*. ISSN : 1338-2713. 2011, 2, č.1, [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné na internete: <http://issuu.com/usmevakodar/docs/mosty_3>

RÚTH- HORINKOVÁ, D. 2011. Skúsenosti s deťmi v profesionálnej rodine. In HEJDIŠ, M.- KOZOŇ, A.- PALUŇ, M. (eds.) *Profesionálna rodina*. Vedecká konferencia. [online]. [2011-24-02]. Partizánske: VŠZaSP, 2011. ISBN 978-80-89533-03-9. Dostupné na internete:

<<http://vssvalzbety.sk/userfiles/Konferencie/HejdiM.KozoA.PaunM.Profesionlnarodina.pdf>>

Spoločnosť priateľov detí z detských domovov: Úsmev ako dar. [online]. 2009, [cit. 2011-07-05] Dostupné na internete:

<http://www.usmev.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=73&Itemid=79>

ŠIMKOVIČOVÁ, V. 2007. *Ilúzia rodinného typu*. [online]. 2007, [cit.20011-11-04]. Dostupné na internete: <<http://vierasimkovicova.blog.sme.sk/c/116694/Iluzia-rodinneho-typu.html>>

ŠKOVIERA, A. 2004. *Emocionálne a sociálne narušené dieťa a jeho inštitucionálna výchova*. Bratislava: Metodologicko-pedagogické centrum, 2004. 64 s. ISBN 80-5-8052-208-1.

ŠULOVÁ, L. 2005. *Raný psychický vývoj dieťa*. Praha: Karolinum, 2005. 247 s. ISBN 80-246-0877-4.

Vzťahová väzba. 2011. In *Mosty k rodine*. ISSN : 1338-2713. 2011, 2. č. 2. [online]. [cit. 2012-03-16]. Dostupné na internete: <<http://www.mostykrodine.sk/>>.

Vybrané štatistické ukazovatele. [online]. 2012. [cit. 2011-10-19]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/detske-domovy-a-ine-zariadenia/detske-domovy/vybrane-statisticke-ukazovatele.html?page_id=130708>

ZÁKON NR SR č. 279/ 1993 Z.z. o školských zariadeniach.

ZÁKON NR SR č. 305/ 2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.

